

במזיד תעלה ותאכל במקום –

Knowingly; it should be brought up and eaten in the place

Overview

The גמרא cites a ברייתא which states that if one knowingly purchased a בהמה outside מע"ש with ירושלים, it needs to be brought up to ירושלים and eaten there as מע"ש. Our תוספות reconciles the ruling of this ברייתא with other statements.

asks: תוספות

וקשה כמאן אתיא הך ברייתא אי כרבנן¹ הא אמרי אין מתחליין אפילו דיעבד² -

And there is a difficulty; according to whom is this ברייתא in accord with; if it is like the רבנן, but they maintain even בדיעבד a בהמה cannot be מתחלל on מעות (ירושלים outside) מע"ש -

ואי כרבי מאיר אפילו לכתחילה מחללין דהכי איתא בתוספתא דמסכת שביעית (פרק ו) -

And if our ברייתא here is according to ר"מ, he maintains that you can be מחלל on מעות מע"ש even a בהמה, לכתחילה, for this is what is written in the תוספתא of מסכת שביעית -

דקתני אחד שביעית ואחד מעשר שני מחללין על חיה ועוף ועל הבהמה בעלת מום³ -

Where it states, 'whether it is שביעית or whether it is מע"ש you may be מחלל them for a חיה and a bird and on a blemished בהמה'. However our ברייתא here states clearly אין לוקחים בהמה במעות מע"ש!

resolves an apparent contradiction: תוספות

והא דנקט לעיל מתחליין במלתיה דרבי מאיר דמשמע דיעבד -

And this which previously the ברייתא in סוכה mentions מתחליין in the view of ר"מ, indicating that only בדיעבד is the בהמה מתחלל but not לכתחילה, however the תוספתא in שביעית states that one can be מחלל מעות מע"ש on a בהמה even לכתחילה, this is no contradiction, for in truth ר"מ maintains that even לכתחילה one may be מחלל מעות מע"ש on a בהמה, and the reason the ברייתא in סוכה stated מתחליין which (seemingly) indicates that it is only בדיעבד, that is -

משום רבותא דרבנן נקטה לאשמועינן דאפילו דיעבד אין מתחליין⁴ -

¹ See (פרק לולב הגזול (סוכה מ,ב), where תוספות cites a ברייתא in (TIE footnote # 16), where תוספות נה,ב ד"ה אין a מחלוקת between ר"מ whether one is permitted to be מע"ש or not (the רבנן).

² See there (footnote # 19).

³ even מחללין על הבהמה ר"מ maintains in order to prove that שביעית in תוספתא finds it necessary to cite the תוספות. (see footnote # 1) where it merely states (in the view of ר"מ) that מע"ש מתחליין על בהמה וכו'. The word מתחליין (usually) means בדיעבד, but not לכתחילה. However the תוספתא states מע"ש מחללין על וכו' הבהמה. The word מחללין indicate even לכתחילה. See footnote # 2.

⁴ מעות מעשר שני מתחליין על בהמה חיה ועוף בין חיים בין שחוטין דברי ר' מאיר וחכמים אומרים על שחוטין; ברייתא there reads; Since according to the רבנן it was necessary to state מתחליין, for according to the רבנן the מתחליין על חיה אין מתחליין.

On account of the novelty according to the רבנן, therefore he mentioned (אין) **בדיעבד even אין מתחללין**, to inform us that according to the רבנן it is **מתחללין**, [but in any event the question remains that this ברייתא here (which maintains that only בדיעבד it is **מתחלל**) is not according to the רבנן (who maintain that even בדיעבד it is not **מתחלל**) and not like ר"מ (who maintains that we may be **מתחלל** לכתחילה on a בהמה)].

answers: תוספות

ואומר רבינו יצחק דאיתא כרבנן ולכך מתחלל הכא על בהמה -

And the ר"י answers that the ברייתא here is according to the רבנן, and the reason that here it is **בדיעבד מתחלל** on a בהמה is because this ברייתא -

דמיירי בתמימה דחזיא לשלמים ויביא אותה לירושלים ויאכלה בתורת שלמים -

Is discussing an unblemished בהמה, which is fit to be brought as a קרבן שלמים, so he brings it to ירושלים and should eat it as befitting a קרבן שלמים -

והתם מיירי בבעלת מום דלא חזיא לשלמים -

And there (the ברייתא in סוכה) is discussing a בעלת מום בהמה, which is not fit for a קרבן שלמים -

ולכך אין מתחלל בדיעבד גזירה שמא יגדל עדרים עדרים⁵ -

So therefore it is not מתחלל even בדיעבד on account of the גזירה that he may raise this בהמה in order to produce many herds of cattle.

תמימה and a בעלת מום proves this distinction תוספות

והכי נמי איתא בתוספתא דמעשר שני⁶ בהך ברייתא דקתני במילתיה דרבי יהודה -

And this is also brought down in the תוספתא of מע"ש on this ברייתא cited in the במתכין (אין) ר"י (who maintains that (ת"ר אין לוקחים וכו') here גמרא regarding the view of ר"י -

אם היתה בעלת מום או שהיו פירותיו טמאין בין בשוגג בין במזיד יחזרו דמים למקומם⁷ -

If the בהמה was a בעלת מום or his produce was טמא (so it is not fit to be eaten in

rule is that **מתחללין** אפילו בדיעבד, but in **מתחללין** by ר"מ in order to be uniform with the word **מתחללין**, but in truth according to ר"מ you may be **מתחלל** לכתחילה as is evidenced from the תוספתא cited above. [Given the choice of writing either **מתחללין** or **מתחלל** (both by רבנן and ר"מ), we would rather write **מתחללין** (for the only mistake then might be to assume that according to ר"מ you are not allowed to be **מתחלל** לכתחילה), than to write **מתחלל** (אין), and then we would mistakenly assume that according to the רבנן it is **מתחלל** בדיעבד (we would rather make a mistake by ר"מ [תרתיה לריעותא] רבנן לקולא [it is a רבנן לקולא] than to make a mistake by ר"מ)]

⁵ See ד"ה אין (TIE footnote # 17). However by a תמימה, since it is ראוי for a קרבן, he will bring it immediately to ירושלים (he will not gain much by being עדים, since the וולד of a שלמים is also a שלמים), but if it is a בעל מום and not ראוי for a קרבן, he thinks that by leaving it here he can raise so much more cattle.

⁶ פ"א הט"ו.

⁷ This proves that there is a difference whether the בהמה is a תמימה (in which case the חילול is effective and the animal is brought as a קרבן שלמים to ירושלים), or whether the בהמה is a בעלת מום (where the חילול is ineffective and (יחזרו דמים למקומם).

as ירושלים), then **whether the exchange was בשוגג or whether it was במזיד, the monies return to their original place** (meaning the חילול is not effective).

anticipates a difficulty:

ומההיא דהגוזל קמא (בבא קמא דף צז, ב) דקאמר⁸ זבין בהמה וממטי לה -
And from that גמרא in קמא where the גמרא rules that he buys a cow
and brings it to ירושלים; indicating that לכתחילה one may be מע"ש (not only בהמה on a מחלל מעות מע"ש as the רבנן maintain); how can we reconcile this?

responds:

התם שמא אתיא כרבי מאיר דאמר מותר לחלל לכתחילה⁹ -
Perhaps the גמרא there is according to ר"מ who maintains it is permitted
to be מחלל מעות מע"ש on a בהמה וכו'.

Another answer:

אי נמי כרבנן ואפילו לכתחילה ומשום תקנת מעות בבל שאינם יוצאים להדיא¹⁰ בירושלים:
Or it may follow even the view of the רבנן and even לכתחילה and it is different
there in order to resolve the issue of מעות בבל, which do not circulate easily in
ירושלים.

Summary

According to the רבנן a זכר תמים is מתחלל בדיעבד, while a בעל מום is not מתחלל even מעות בבל. According to ר"מ even a בעל מום is מתחלל לכתחילה. One who has מעות בבל may perhaps be מתחלל them even לכתחילה (certainly according to ר"מ).

Thinking it over

In the גמרא of קמא where we permit him to buy a בהמה and bring it to ירושלים¹¹, is he required to buy a תמים or even a מום?¹²

⁸ See (TIE footnote # 11). The case there was where he had מעות מע"ש in בבל which do not circulate in ירושלים. The גמרא there advises him to (לכתחילה) buy a בהמה with this מעות בבל and bring the בהמה to ירושלים. However here we say that even by a תמימה it is מתחלל only בדיעבד, but not לכתחילה. See 'Thinking it over'.

⁹ See footnote # 3.

¹⁰ Therefore the לכתחילה there can be considered (somewhat of) a בדיעבד, for there are seemingly no other options.

¹¹ See footnote # 8.

¹² See מהרש"א (הארוך) בד"ה ומההיא.